

Výroční zpráva

Společnosti pro queer paměť, z. s.,

za rok 2014

přijata členskou schůzí dne 13. března 2015

sídlo spolku:	Viklefova 1811/16, 130 00 Praha 3
IČO:	02375486
e-mail:	queerpamet@queerpamet.cz
bankovní spojení:	2100543749/2010, Fio banka

Společnost pro queer paměť, z. s.,¹ je platformou pro mezigenerační dialog v rámci LGBTI/queer² společenství. Jde o komunitu, v níž jsou zastoupeny různé věkové kategorie včetně nejstarší, přičemž míra spontánní interakce mezi nimi je poměrně malá. Nejstarší příslušníci komunity jsou přitom nositeli specifické historické paměti, která vyvěrá z jejich žité zkušenosti pokrývající řadu dekád s těžištěm v období komunistického režimu a zásadně se liší od zkušenosti střední a mladší generace. Cílem Společnosti je tuto historickou paměť, kterou vnímáme jako specifickou oblast nehmotného kulturního dědictví, v mezigenerační interakci sbírat a uchovávat.

Tento základní cíl realizuje Společnost prostřednictvím systematického sběru a uchování ústních, písemných, fotografických, trojrozměrných a jiných dokumentů vztahujících se k minulosti LGBTI lidí v českém kontextu. Její paměťově-dokumentační činnost stojí na třech pilířích odpovídajících třem hlavním typům historických pramenů, o jejichž sběr usiluje: zvukový archiv životopisných vyprávění pořízených metodou orální historie, archiv písemných pramenů vztahujících se k minulosti LGBTI komunity a jejich jednotlivých příslušníků, sbírka trojrozměrných předmětů splňujících stejnou podmínku.

Rok 2014 byl prvním celým kalendářním rokem, kdy práce Společnosti trvala. Cílem této výroční zprávy je představit veřejnosti, čeho se nám během něj podařilo dosáhnout, jaké prostředky jsme na to měli k dispozici a jaké máme záměry do dalšího období.

Chtěl bych na tomto místě poděkovat všem kolegům a kolegyním, kteří se do práce Společnosti v loňském roce zapojili, pamětníkům a pamětnicím, kteří nám poskytli životopisné rozhovory nebo nám darovali sbírkové předměty, a mecenášům a mecenáškám za peněžní dary, bez nichž by naše práce nebyla možná.

Vám, kteří tuto zprávu držíte v ruce nebo máte zobrazenu na monitoru svého počítače či tabletu, děkuji za pozornost, kterou jí věnujete.

Jan Seidl v. r.
předseda spolku

Vývoj spolku

Do roku 2014 vstupovala Společnost pro queer paměť ve stadiu, kdy již byly zaregistrovány stanovy na ministerstvu vnitra a přiděleno IČO (27. listopadu 2013), avšak zatím neproběhla ustavující členská schůze.

¹ V této výroční zprávě používáme také označení Společnost, SPQP nebo spolek.

² Pojem „queer“ chápeme jako zastřešující označení všech neheterosexuálních a pohlavně a genderově nenormativních identit, lhostejno zda v současnosti nebo minulosti a zda propustnými či pevnými hranicemi. Zkratkou LGBTI (lesbický, gay, bisexuální, transsexuální a intersexuální) označujeme množinu těchto identit v současnosti a s pevnými hranicemi.

Ustavující členská schůze

Tu svolal přípravný výbor na 29. ledna 2014 do kavárny Q café v Opatovické ulici v Praze. V době ustavující členské schůze měla Společnost 16 členů a členek (přijatých do té doby přípravným výborem). Na ustavující členské schůzi byly schváleny stanovy a zvoleny orgány Společnosti – výbor ve složení Jan Seidl (předseda), Radek Miřácký (místopředseda), Daniel Stirský (pokladník), Marie Barešová a Jan Jiřík a revizní komise ve složení Juraj Gerbery (předseda), Pavel Bílek a František Tymr. Výše členských příspěvků byla schválena na 200,- Kč za rok.

Dne 11. února byl zřízen bankovní účet u Fio banky. Číslo účtu je 2100543749/2010. V průběhu měsíce března spustila Společnost webové stránky na vlastní doméně www.queerpamet.cz.

Dne 14. března 2014 proběhla řádná členská schůze. Zde byly zvoleny orgány Společnosti na celé roční funkční období - výbor ve složení Jan Seidl (předseda), Radek Miřácký (místopředseda), Daniel Stirský (pokladník), Marie Barešová a Lea Popková a revizní komise ve složení Pavel Bílek (předseda), Jiří Dufka a František Tymr. Společnost se usnesla na tom, že se ve své orálně-historické činnosti bude řídit etickým kodexem České asociace orální historie.

Přípravný výbor a výbor konaly v průběhu roku 2014 osm schůzí. Společnost v roce 2014 zatím neměla spolkovou místnost. Schůze výboru se konaly v bytech členů a stejným způsobem jsou uloženy také sbírkové předměty. K 31. prosinci 2014 měla Společnost 23 členů a členek.

Orální historie

Zaznamenávání paměti LGBTI seniorů metodou orální historie je vedle sběru písemných a hmotných historických pramenů jedním z pilířů činnosti Společnosti. V roce 2014 jsme této formě činnosti věnovali nejvíce pozornosti a energie. Do orálně-historické práce se také zapojilo nejvíce členů Společnosti i externích dobrovolníků.

V sobotu 15. března 2014 uspořádala Společnost v prostorách Rádía Free Europe v Praze pod vedením dr. Zdeňka Doskočila z Historického ústavu AV ČR seminář pro zájemce o vedení životopisných rozhovorů s LGBTI seniory a seniorkami. Zúčastnilo se jej 19 kolegů a kolegyně z Prahy a Jihočeského, Jihomoravského, Královéhradeckého, Olomouckého a Plzeňského kraje.

Již před seminářem vznikly dva pilotní rozhovory a práce na dalších se rozběhly bezprostředně po něm. Celkem byly v roce 2014 pořízeny rozhovory s 13 narátory a narátorkami, které zahrnovaly celkem 26 sezení. Rozhovory pořídilo devět tazatelů a tazatelek. Pokud jde o složení množiny narátorů, tvoří ji 11 mužů a 2 ženy; 8 narátorů žije v Praze a 5 v mimopražských regionech; průměrný rok narození je 1940.

Celkem bylo v roce 2014 natočeno 40 hodin, 19 minut a 55 sekund záznamu, z toho k 31. prosinci 2014 bylo přepsáno 19 sezení v délce 28 hodin, 55 minut a 7 sekund, tj. 71,7 %. Zbývajících 11 hodin, 24 minut a 7 sekund záznamu bude přednostně přepsáno v roce 2015. Do práce na přepisování rozhovorů se zapojilo 12 přepisovatelů, z nichž 6 bylo zároveň i tazateli. Přepisy pořízené k 31. prosinci 2014 čítají celkem 579,27 normostran (1 sezení průměrně 30,49 NS), z toho 231,38 NS bylo přepsáno honorovaně (50 Kč/NS, úhrnem tedy 11 569,- Kč) a 347,89 NS na dobrovolnickém základě (tj. poměr dobrovolnického a honorovaného přepisu byl téměř přesně 60 : 40).

Rozhovory budou zpřístupněny v závislosti na vůli narátorů, kterou vyjadřují v informovaném souhlasu, a po jejich autorizaci, v roce 2015. O konkrétní formě a podmínkách zpřístupnění rozhodne výbor Společnosti. Pokud jde o parametrické vlastnosti množiny narátorů, s nimiž budou pořízeny rozhovory v roce 2015, je cílem Společnosti otočit poměr pražských a mimopražských narátorů, placených a dobrovolných přepisů a vyrovnat počet mužů a žen mezi narátory.

Orálně-historický seminář

Archiválie, knihy, trojrozměrné artefakty

Společnost začala budovat také sbírku knihovní a časopiseckou, která ke konci roku čítala 2,6 bm, resp. 0,8 bm. Darem přijala také sbírku VHS kazet, která měří 1,2 bm. Pokud jde o archiválie³, zřídila Společnost v roce 2014 archivní fondy jedenácti původců. Tyto fondy však zatím vesměs čítají malý počet jednotlivin. Také trojrozměrných artefaktů, které má Společnost ve sbírce, je zatím nemnoho. Nejpozoruhodnější je soubor několika předmětů z pozůstalosti Oty Tasinata, který nám věnovali jeho dědicové.

³ Používáme-li pro označení historických dokumentů osobní či institucionální povahy, které nám jejich původci svěřili k uchování, termín „archiválie“ a pro jejich soubor termín „archivní fond“, neznamená to, že by se jednalo o archiválie a archivní fondy ve smyslu archivního zákona, který se na naši Společnost, která neprovozuje archiv akreditovaný podle tohoto zákona, nevztahuje.

LGBT senioři dnes a zítra

zmapovat životní situaci starší generace LGBT lidí a případně zjistit, zda by jim mladší generace mohly v něčem pomoci. Byly zde mj. prezentovány také výsledky ankety mezi LGBT seniory a mezi zařízeními rezidenční péče, kterou oba spolky provedly v době od 7. listopadu 2013 do 6. února 2014. V panelu seniorů vystoupili Jana Kociánová, Pavlína Štrosová a František Bloudek, v panelu zástupců neziskové a akademické sféry a státní správy Jiřina Šiklová, která dříve působila na Katedře sociální práce FF UK, Jaroslava Hasmanová Marhánková z Katedry sociologie FF ZČU, Radek Suda z MPSV, Jolana Novotná za PROUD a Eliáš Berky za spolek Diversity Face; akci moderoval Jan Seidl ze Společnosti pro queer paměť.

Večer byl koncipován tak, že hlavním tématem diskuse bude situace v zařízeních rezidenční péče o seniory. Jak se však v diskusi ukázalo, pro starší účastníky a účastnice nebyla otázka zařízení rezidenční péče nijak zvlášť zajímavá a chtěli hovořit spíše o jiných věcech. Jedna z diskutujících poukázala na to, že mezi seniory je mnoho stále aktivních lidí, kteří o rezidenční péči zatím zdaleka neuvažují, a z logiky věci do této aktivní skupiny patří také všichni ti, kdo na diskusní večer přišli. Jak přítomní uvedli, tuto dosud aktivní generaci tíží především obtížnost navazování nových kontaktů, a to jak partnerských, tak přátelských, a tedy rostoucí pocit izolovanosti. To souvisí s tím, že přátel z řad vrstevníků pomalu ubývá, mladší generace v rámci komunity nemají příliš zájmu o kontakty se seniory, ti se navíc často obtížně učí používat internet a další komunikační prostředky atd.

Diskuse se seniory

Jednou z programových priorit, kterou si Společnost vytkla, je fungovat jako platforma pro mezigenerační dialog v LGBT společenství. S tímto cílem uspořádala v roce 2014 tři panelové diskuse s LGBT seniory.

První z nich uspořádala SPQP ve spolupráci s Platformou pro rovnoprávnost, uznání a diverzitu (PROUD) v kavárně Krásný ztráty v Praze dne 11. února 2014. Diskusní večer nesl název „LGBT senioři dnes a zítra“ a jeho cílem bylo pokusit se

A když já jsem valil na tu Leninku

Z diskuse vyplynulo, že by docela uvítali vznik komunitního centra pro denní setkávání, pokud možno mezigenerační povahy – jakési stálé adresy, o níž by věděli, že zde vždy potkají někoho, s kým je možno prohodit pár slov, a kde by se přitom od nich nutně neočekávala konzumace, jak tomu je v pohostinských podnicích. Toto dezideratum je pro Společnost zajímavým námětem do další činnosti, kdy ve střednědobém horizontu počítáme se zřízením víceúčelové spolkové místnosti, která by případně mohla plnit i tuto funkci.

Bližší o diskusním večeru „LGBT senioři dnes a zítra“ pojednávají tyto dva články:

- <http://zpravodaj.feminismus.cz/cz/clanek/lgbt-spolky-se-zajimaji-o-starsi-generaci> (zde jsou i výsledky ankety SPQP a PROUDu mezi LGBT seniory)
- <http://www.proudem.cz/en/news/99-krasny-ztraty-i-nalezty-aneb-lgbt-seniori-dnes-a-zitra.html>

Nikoli na současný život starší LGBT generace, ale na její vzpomínky z minulosti byly pak zaměřeny diskusní večery *Cesty za teplem* 14. srpna v kavárně Krásný ztráty v Praze v rámci Prague Pride, který se týkal vzpomínek z cest českých gayů a leseb do zahraničí za minulého režimu a konfrontace tamní situace se zdejší, a *A když já jsem valil na tu Leninku* 19. listopadu v kavárně Trojka v Brně v rámci festivalu Mezipatra, který se týkal vzpomínek na fungování LGBT komunity v Brně a Praze v minulosti (dva brněnští pamětníci a jedna pražská pamětnice).

Uvedení průvodce *Teplá Praha*

Popularizace LGBT historie

Samozřejmým cílem Společnosti je také popularizace poznatků z výzkumu a témat z LGBT historie. Hlavním počinem v této oblasti v roce 2014, na kterém Společnost prostřednictvím tří svých členů úzce spolupracovala, bylo vydání knihy *Teplá Praha. Průvodce po queer historii hlavního města*. Knihu napsali Jan Seidl, Ruth Jochanan Weiniger, Ladislav Zikmund-Lender a Lukáš Nozar a vydalo ji nakladatelství Černé pole v Brně zároveň v české i anglické verzi. Byla

uvedena dne 13. srpna v rámci festivalu Prague Pride a dostalo se jí také ne zcela zanedbatelné mediální pozornosti.⁴

Ve dnech 31. července až 17. srpna uspořádala Společnost v Domě národnostních menšin v Praze výstavu své členky Jany Jablonické Zezulové, která působí ve slovenské iniciativě Inakosť, s názvem *Imrich Matyáš, první slovenský teplý aktivista*. Jana Jablonická Zezulová se věnuje dlouhodobému výzkumnému projektu zaměřenému na život a práci Imricha Matyáše (1896-1974) a zejména se jí podařilo získat přístup k Matyášovým deníkům, korespondenci s německými aktivistickými kruhy a v neposlední řadě také k jeho žijícím příbuzným.⁵

Člen Společnosti Daniel Stirský spolupracoval na výstavním projektu *Vlny. Občanské aktivity před rokem 89*, který připravil Ústav pro studium totalitních režimů. Cílem expozice, která byla od 7. listopadu do 20. prosince instalována v magistrátním objektu v Cihelné ulici na Malé Straně, bylo zmapovat a představit aktivity rodící se občanské společnosti těsně před revolucí.

Do tohoto kontextu spadá i činnost klubu Lambda, prvního a před rokem 1989 pouze neoficiálního sdružení gayů a leseb v Československu po druhé světové válce, na jehož činnosti se Daniel Stirský podílel a který v rámci projektu *Vlny* prezentoval.

V roce 2014 proběhlo také několik popularizačních přednášek, které připravil člen Společnosti Jan Seidl: *Na nic se neptej, nic neříkej*⁶ dne 15. dubna na Univerzitě obrany v Brně v rámci přednáškového cyklu „Úterní cirkus v kolárně“, *Kapitoly ze starších teplých dějin Olomoucka* dne 22. května v rámci cyklu „Queer Beer“ spolku Ollove v Olomouci, komentovaná vlastivědná vycházka *Buzince našich bab a dědů 2014* dne 15. srpna v rámci festivalu Prague Pride, tentokrát po Malé Straně,⁷ přednáška o historické queer topografii Prahy a průvodci *Teplá Praha* dne 13. října v rámci cyklu Pondělky ve věži, který pořádá Klub za starou Prahu.

Jako metapopularizační počín, kdy naším cílem bylo zviditelnit především naši činnost, by bylo možno označit stánek Společnosti na festivalu Prague Pride. Připravili jsme

Vernisáž výstavy o Imrichu Matyášovi

⁴ O knize bylo např. referováno v Událostech České televize a zahraničním vysílání Českého rozhlasu, vyšla recenze na portálu iliteratura.cz, s Ladislavem Zikmundem-Lenderem vyšel rozhovor v Literárních novinách, s Janem Seidlem na portálu aktuálně.cz a kniha byla prezentována na PechaKucha Night v Praze a Ostravě.

⁵ Při příležitosti vernisáže vystoupila autorka výstavy v Českém rozhlase.

⁶ Navzdory názvu se přednáška netýkala této zásady uplatňované dříve v americké armádě, ale vývoje emancipace homosexuality v českém kontextu.

⁷ Tyto vlastivědné vycházky proběhly již v letech 2012 a 2013, pokaždé v jiné čtvrti Prahy.

zde panel s prezentací naší činnosti, audiokázkou z orálně-historické práce a kontextuálně zapojenou atrakcí „Staňte se i vy alespoň na chvíli hraběnkou Mondscheinovou“, která se těšila značnému zájmu účastníků festivalu. Ve stánku samotném mohli lidé do pamětní knihy zapsat svůj „vzkaz budoucím generacím“ a zakoupit *Teplou Prahu*.

Cena beProud za celoživotní přínos LGBT komunitě

Společnost se ve spolupráci s Platformou pro uznání, rovnoprávnost a diverzitu (PROUD) ujala organizování výroční ceny za celoživotní přínos LGBT komunitě. Cena sledující tuto logiku byla založena v roce 2008 portálem ColourPlanet a takto udělována do roku 2013. PROUD a Společnost zřídily kolegium pro udělení ceny, do kterého pozvaly také všechny nositele a zakladatele ceny portálu ColourPlanet.

Dne 16. května byla cena beProud za celoživotní přínos udělena Dagmar Křížkové, zakladatelce sdružení LGBT věřících Logos, a in memoriam Jiřímu Štorkovi, evangelickému faráři, který vzal v 90. letech Logos pod svůj patronát. Cenu na slavnostním večeru v klubu

Předání ceny beProud V. Hrubému

Mecca převzala z rukou ombudsmanky Anny Šabatové za Dagmar Křížkovou její sestra a za zesnulého Jiřího Štorka jeho manželka.

Dne 29. září byla cena v mimořádném termínu udělena Vladimíru Hrubému, významnému pracovníkovi SOHO a Gay a lesbické ligy a zakladateli rozhlasového pořadu Bona Dea. Vladimír Hrubý cenu převzal z rukou zástupců PROUDu, Společnosti a Prague Pride ve Vinohradské nemocnici, kde byl hospitalizován. Dne 6. října ve věku 53 let zemřel.

Hospodaření

Spolek vede v souladu s § 38a zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, jednoduché účetnictví, tj. účtuje o svých příjmech a výdajích v peněžním deníku. Sbírkové předměty získané převážně jako dary eviduje v operativní evidenci. V únoru 2014 byl zřízen běžný účet SPQP u Fio banky a spolek se zaregistroval na místně příslušném územním pracovišti Finančního úřadu pro hlavní město Prahu.

V roce 2014 veškeré příjmy a výdaje SPQP souvisely s jeho hlavní činností, kterou je zejména shromažďování, uchovávání a zpřístupňování ústních, písemných, fotografických, trojrozměrných a jiných dokumentů vztahujících se k minulosti queer lidí, podněcování bádání v oblasti paměti a historie queer lidí a organizaci vědeckých akcí v této oblasti. Příjmy z vedlejší hospodářské činnosti, jako jsou např. příjmy z pronájmu nebo z reklam, Spolek neměl.

V roce 2014 bylo naší největší výdajovou položkou proplacení odměn za přepisování rozhovorů. Další výdaje se týkaly zejména:

- * školení tazatelů v březnu 2014 (zejm. občerstvení);
- * vernisáže výstavy „Imrich Matyáš (1896–1974), první slovenský teplý aktivista“;
- * akcí pořádaných SPQP v srpnu 2014 rámci PRAGUE PRIDE 2014;
- * cest za narátory a majiteli sbírkových předmětů včetně případného občerstvení;
- * příspěvku na udělení Ceny beProud za celoživotní přínos LGBT komunitě;
- * nákupů sbírkových předmětů (především knih v antikvariátech);
- * administrativních výdajů (styk s úřady, razítka, vizitky apod.)

Přehled příjmů a výdajů SPQP v r. 2014 (údaje v Kč)

Příjmy			Výdaje
Dary	57 210,00	Přepisy rozhovorů	11 569,00
Ostatní	15 000,00	Služby	7 927,00
Členské příspěvky	4 200,00	Pohoštění	3 984,00
		Cestovné	3 727,00
		Materiál	3 669,00
		beProud – přísp. na cenu	2 000,00
		Sbírkové předměty	1 906,00
		Daně, poplatky	200,00
		Bankovní poplatky	36,00
Příjmy celkem	76 410,00	Výdaje celkem	35 018,00
Přebytek (stav účtu + pokladna)	41 392,00		

Cíle pro rok 2015

V roce 2015 bychom rádi fungovali již jako komunitně-paměťová instituce s ustálenými vnitřními mechanismy fungování, která nadále rozšiřuje své sbírky a má již strukturální, byť skromné prostředky, jak prezentovat výsledky své činnosti veřejnosti.

Hlavní novum, na které se chceme v roce 2015 soustředit, je pronájem a následný – zprvu pravděpodobně pilotní – provoz spolkové místnosti. Ta by měla slučovat několik funkcí – vedle administrativního zázemí pro naši činnost by zde měla k našim sbírkám získat přístup veřejnost (čítárna, badatelna, výstavní miniprostor) a LGBT senioři a seniorky by zde mohli najít klidný prostor pro denní setkávání.

Při zaznamenávání životopisných vyprávění pamětníků a pamětnic se chceme přednostně zaměřit na ženy a na lidi bydlící mimo Prahu.

Stánek Společnosti na Prague Pride 2014

Jan Seidl v. r.
předseda

Marie Barešová v. r.
místopředsedkyně

Daniel Stirský v. r.
pokladník

Pavel Bílek v. r.
předseda revizní komise